महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद
(महाराष्ट्र शासनाचा उपक्रम)

Maharashtra Prathamik Shikshan Parishad
(Govt. of Maharashtra Undertaking)

जा.क्र. मप्राशिप/सशिअ/प्र/सकाअ/384   दिनांकः 10 FEB 2015

प्रति,

1) मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
जिल्हा परिषद, सर्व

2) प्राचार्य,
जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था सर्व

3) शिक्षणाधिकारी (प्राथ. व माध्य)
जिल्हा परिषद, सर्व

4) शिक्षणाधिकारी/प्रशासन अधिकारी
महानगरपालिका, सर्व.

5) शिक्षण निरिक्षक
शिक्षण निरिक्षक यांचे कार्यालय
उत्तर, दक्षिण, पश्चिम, विभाग

विषयः राज्यातील सर्व प्राथमिक/माध्यमिक शाळांमध्ये मित्र उपक्रम प्रशिक्षण राबविण्याबाबत मार्गदर्शक सूचना सन 2015-16

संदर्भः 1) परिपत्रक क्र. संकीर्ण 2011/296/11/माशि-3 दि. 05/10/2011
2) परिपत्रक क्र. संकीर्ण 2011/296/11/माशि-3 दि. 27/01/2012
3) परिपत्रक क्र. संकीर्ण 2012/ विपश्यना/15 क(8)/6601

शासन परिपत्रक क्र. संकीर्ण 2011/296/11/माशि-3 दि. 05/10/2011 व परिपत्रक क्र. संकीर्ण 2011/296/11/माशि-3 दि. 27/01/2012 नुसार राज्यातील सर्व प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतून मित्र उपक्रम प्रशिक्षण वर्ग सुरु करण्याचे आदेश देण्यात आले आहेत. सदर आदेशाप्रमाणे राज्यातील सर्व इयत्ता 5 वी ते 10 वी पर्यंत शिकणा-या विद्यार्थ्यांच्या मानसिक व बौध्दिक वाढीकरता मित्र उपक्रम प्रभावीपणे कार्यान्वित आणणे आवश्यक आहे.

शैक्षणिक सत्र 2015-16 मध्ये मित्र उपक्रम यशस्वीपणे अंमलात आणणा-या दृष्टीने वरील संदर्भिय शासन परिपत्रकातील काही महत्वाच्या सूचना आपणास पुन्हा एकदा देण्यात येत आहेत.

1. इयत्ता 5 वी ते 10 वीचे वर्ग असलेल्या शासकीय तसेच खाजगी शाळांची निवड हा उपक्रम राबविण्यासाठी करावी. निवड केलेल्या शाळांमधून या उपक्रमाची अंमलबजावणी कार्यक्षमतेने करु शकेल अशा मुख्याध्यापक अथवा शिक्षकांची प्रशिक्षणाकरिता निवड करावी.
2. निवड केलेल्या शाळेतील मुख्याध्यापक तसेच मुख्याध्यापकाऐवजी इतर शिक्षकांची प्रशिक्षणासाठी निवड केलेली असल्यास अशा मुख्याध्यापक/ शिक्षकांची बैठक प्रशिक्षणाच्या तारखेपूर्वी किमान 15 दिवस अगोदर घ्यावी. या बैठकीत मुख्याध्यापक व शिक्षकांना प्रशिक्षणादरम्यान पाळावयाच्या नियमावलीची व अन्य संपूर्ण माहिती द्यावी.
3. विपश्यना संस्थेमार्फत शिक्षकांसाठी आरक्षित ठेवलेल्या संख्येपेक्षा जास्त शिक्षकांची निवड करावी. त्यामुळे, काही अपरिहार्य कारणास्तव निवडलेले शिक्षक गैरहजर राहील्यास राखीव यादीतील शिक्षक ही जागा भरुन काढू शकतील.
4. हे प्रशिक्षण विपश्यना केंद्राने निश्चित केलेल्या सामाजिक न्याय विभाग, आदिवासी विकास विभागांच्या वसतीगृहांमध्ये तसेच नियमित विपश्यना केंद्राच्या ठिकाणी आयोजित करण्यात येईल.

सर्व शिक्षा अभियान
सारे शिकूया, पुढे जाऊया

Jawahar Bal Bhavan, Netaji Subhash Marg, Charni Road, Mumbai - 400 004.
Tel. : 022-236 36 314, 236 79 267 Fax : 022-236 36 315 Email : mpspmah@vsnl.com, mpspmah@gmail.com

5. हे प्रशिक्षण विपश्यना केंद्राने निश्चित केलेल्या सामाजिक न्याय विभाग, आदिवासी विकास विभागांच्या वसतीगृहांमध्ये जवाहर नवोदय विद्यालय तसेच नियमित विपश्यना केंद्राच्या ठिकाणी देण्यात यावी. निवड झालेल्या शिक्षकांनी या प्रशिक्षणाकरीता निश्चित केलेल्या ठिकाणी उपस्थित राहावयाचे आहे.

6. संपूर्ण प्रशिक्षणाचा कालावधी 12 दिवसांचा आहे 12 व्या दिवशी सायंकाळी 5.00 वाजता प्रशिक्षण संपेल.

7. प्रशिक्षणाच्या आदल्या दिवशी दुपारी 2.00 वाजेपर्यंत शिबीरास पोहचणे आवश्यक आहे.

8. 12 व्या दिवशी सकाळी 8.00 ते सायंकाळी 5.00 वाजेपर्यंत मित्र उपक्रमांतर्गत विद्यार्थ्यांना द्यावयाच्या आनापना ध्यानसाधनेबद्दल कार्यशाळा घेतली जाईल.

9. शिबीर केंद्रावर निवास, भोजन, ध्यान, साधना इत्यादी बाबतची परिपूर्ण व्यवस्था करण्यात येईल.

10. सैल कपडे, मुखमार्जन साहित्य, साबण आदि अत्यावश्यक वैयक्तीक साहित्य प्रशिक्षणार्थींना सोबत आणावयाचे आहे.

11. निवास स्थळी मोबाईल, पेन, कागद, पुस्तके अथवा ध्यान साधेनपासून चित्त विचलीत करणारे कोणतेही साहित्य प्रशिक्षणार्थीला सोबत बाळगता येणार नाही.

12. हे साहित्य प्रशिक्षण आयोजकाकडे शिबीर कालावधीत सुरक्षित ठेवण्याकरीता जमा करण्याची व्यवस्था केलेली आहे.

13. विपश्यना शिबीराच्या आचासंहितेबाबतची माहिती http://www.vridhamma.org/Code-of-Discipline या वेब साईटवर ठेवण्यात आली आहे. वरील आचार संहिता काळजीपूर्वक अभ्यासून त्याप्रमाणे प्रशिक्षणार्थींनी आपले आचरण ठेवणे बंधनकारक आहे. याबाबतची विस्तृत माहिती वेबसाईट www.vridhamma.org वर उपलब्ध आहे.

14. आचार संहितेप्रमाणे प्रामुख्याने शिबीर तारखेच्या पूर्व संध्येपासून (रात्री 8.00 पासून) अंतीम दिवसापर्यंत मौन पाळणे आवश्यक आहे.

15. प्रशिक्षण स्थळी आचार्य देतील त्या सूचनांचे काटेकोर पालन प्रशिक्षणार्थ्यांना करावे लागेल.

16. प्रशिक्षण कालावधीमध्ये सर्व कार्यक्रमात शिस्तीचे व शांततेचे पालन करणे आवश्यक आहे.

17. असे निदर्शनास आले आहे की काही जिल्हयामध्ये प्रशिक्षणार्थींची संपूर्ण 12 दिवसांच्या सहीची मागणी करण्यात येते. त्यामुळे पहिल्या व शेवटच्या दिवसांची सही घ्यावी व मधल्या कालावधीच्या स्वाक्ष-या घेऊ नये व तशी मागणीही करु नये.

18. संबंधीत प्रशिक्षण संस्थेस देय अनुदान मंजूर करतांना या परिपत्रकाबरोबर असलेल्या परिशिष्ठ 'अ' व 'क' इतर व्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही कागदपत्रांची मागणी करु नये.

19. हे प्रशिक्षण पूर्ण केल्यानंतर संबंधित शिक्षकांचे उजळणी वर्ग वेळोवेळी घेणे अत्यावश्यक आहे. त्यानुसार जिल्हास्तरावर किमान 3 महिन्यातून एकदा आणि तालुका स्तरावर 6 महिन्यातून एकदा एक दिवसाचा उजळणी वर्ग विपश्यना रिसर्च इन्स्टिटयूटच्या प्रतिनिधींमार्फत आयोजित करावी व त्या करिता तरतूद वरीलप्रमाणे करण्यात यावी.

20. उपस्थित असलेल्या प्रशिक्षणार्थ्यांची यादी तसेच प्रति प्रशिक्षणार्थी रुपये 200/- प्रति दिन याप्रमाणे झालेल्या खर्चाची माहिती सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट -अ मध्ये शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक) यांना प्रशिक्षण संस्था सादर करील.

21. परिशिष्ठ 'अ' नुसार संबंधित संस्थेने प्रशिक्षणार्थीची यादी दाखल केल्यानंतर प्रति प्रशिक्षणार्थी रु. 200 प्रमाणे 12 दिवसांचे अनुदान (देणगी) संबंधित संस्थेस शिक्षणाधिका-यांनी विनाविलंब मंजूर करावे.

22. विपश्यना रिसर्च इन्स्टीटयूट अथवा त्यांच्या संबंधित केंद्रास प्रशिक्षण खर्चाच्या 80% रक्कम अग्रीम म्हणून अदा करावी.

23. सदरील अनुदानाची (देणगीची) रक्कम सर्व शिक्षा अभियान अंतर्गत ' व्यवस्थापन ' या लेखाशिर्षाखाली उपलब्ध असलेल्या तरतूदीमधून अथवा शिक्षक प्रशिक्षणा अंतर्गत तरतूदीमधून धनादेशाव्दारे संबंधित प्रशिक्षण केंद्रास अदा करावी.

24. प्रशिक्षण पूर्ण केल्याबाबतचे प्रमाणपत्र परिशिष्ट – ब प्रमाणे प्रशिक्षण संस्थेने प्रशिक्षणार्थ्यांना द्यावे.

25. प्रशिक्षणाकरीता उपस्थित शिक्षकास/अधिका-यास नियमाप्रमाणे प्रवासभत्ता अनुज्ञेय राहिल. सदरच्या प्रवास भत्याची रक्कम प्रशिक्षण संपल्यानंतर सर्व शिक्षा अभियानअंतर्गत उपलब्ध व्यवस्थापन या लेखाशिर्षाखाली असलेल्या तरतुदीमधून अथवा शिक्षक प्रशिक्षण अंतर्गत तरतुदीमधून संबंधित शिक्षकांच्या बँक खात्यात जमा करणेत यावी.

26. विपश्यना केंद्राने अनुदान (देणगी) प्राप्तीची प्रमाणित पावती शिक्षणाधिकारी (प्राथ) यांना द्यावी.

27. प्रशिक्षण पूर्ण केलेल्या शिक्षकांनी आपल्या शाळेमध्ये मुख्याध्यापकांचे मार्गदर्शनाखाली मित्र उपक्रम कार्यान्वित करावा.

28. प्रथम विपश्यना तसेच आनापान प्रशिक्षण पूर्ण केलेल्या शिक्षकांकडून शाळेतील सर्व उर्वरीत शिक्षक, उप-मुख्याध्यापक, मुख्याध्यापक इत्यादिंचे किमान 3 तासांचे प्रशिक्षण पूर्ण करावे.

29 आनापान प्रशिक्षण झालेल्या विद्यार्थ्यांकडून दररोज परिपाठाच्या वेळी व शाळा संपण्यापूर्वी आनापानचा 10 मिनिटांचा सराव करुन घ्यावा.

30. आनापानच्या सरावामुळे विद्यार्थ्यांच्या वर्तनात्मक सकारात्मक बदल तसेच बौध्दिक प्रगतीमधील बदल यांच्या नोंदी नियमितपणे ठेवण्यात याव्यात.

31. जिल्हा स्तरावर समन्वयक (मित्र) उपक्रम हया पदावर ज्या कर्मचा-याची नियुक्ती करण्यात आली आहे त्यांना या कामासाठी पूर्ण वेळ नेमण्यात यावे.

34. प्राचार्य जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था यांनी प्रत्येक तालुक्यातील एका विषयतज्ञाला तालुका समन्वयक पदी नेमून त्यांना नियुक्तीपत्र दयावे.

35. प्राचार्य, जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था यांनी प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील शिक्षकांसाठी घेण्यात येणा-या विविध प्रशिक्षणामध्ये 3 ते 4 तासांचे मित्र उपक्रम प्रशिक्षण वर्ग, जिल्हा समन्वयक मित्र उपक्रम व विपश्यना संस्था प्रतिनिधी यांच्या मदतीने घ्यावे.

प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या प्रगतीचा त्रैमासिक अहवाल सोबत जोडलेल्या तक्त्यामध्ये सप्टेंबर, जानेवारी व एप्रिल अखेर महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषदेस सादर करावा.

अ.क्र.	जिल्हयांचे नाव	प्रशिक्षण पूर्ण केलेल्या शिक्षकांची संख्या			विद्यार्थ्यांची संख्या		
		प्राथमिक	माध्यामिक	एकूण	प्राथमिक	माध्यामिक	एकूण
1							
2							

उपरोक्त सर्व बाबींचा विचार करुन आपल्या जिल्हयांतील मित्र उपक्रमांतर्गत प्रशिक्षण उत्तम प्रकारे पार पाडण्याच्या दृष्टीने सर्व संबंधितांना प्रोत्साहीत करावे.

राज्य प्रकल्प संचालक
म.प्रा.शि.प.

सोबतः 2015-16 दरम्यान जिल्हानिहाय प्रशिक्षण पूर्ण करणा-या शिक्षकांची संख्या नमूद केली आहे तसेच संबंधित जिल्हयानुसार विपश्यना केंद्राचीही माहिती दिलेली आहे. शिक्षणाधिकारी यांनी केंद्राशी संपर्क साधून दिलेले उद्दीष्ट पूर्ण होईल हे पहावे.

प्रतः

माहितीस्तव सादरः-

1. शिक्षण संचालक (प्राथमिक) पुणे
2. शिक्षण संचालक (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक) पुणे
3. शिक्षण उपसंचालक सर्व विभाग

प्रत उचित कार्यवाहीसाठीः-

1. विपश्यना रिसर्च इन्स्टिटयुट/विपश्यना इन्टरनॅशनल ॲकॅडमी, धम्मगिरी, इगतपुरी

प्रत माहितीस्तव सस्नेह-

1. डॉ.पी.एस.मीना, अतिरिक्त मुख्य सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय मुंबई
2. श्री. ज.मो. अभ्यंकर, निवृत्त, राज्य प्रकल्प संचालक, मप्राशिप, मुबई.
3. श्री. एस.एस.शिंदे, सह आयुक्त, मुंबई महानगरपालिका

<u>परिशिष्ट -अ</u>

विपश्यना प्रशिक्षणाअंतर्गत उपस्थित असलेल्या
प्रशिक्षणार्थींची यादी व खर्चाची माहिती

प्रशिक्षण कालावधी________________

ठिकाण ______________

क्र.	प्रशिक्षणार्थींचे संपूर्ण नाव व पत्ता	पद	मो.नं/फोन नं	स्वाक्षरी		शेरा
				पहिला दिवस	शेवटचा दिवस	
1						
2						
3						
4						
5						

उपरोक्त प्रमाणे दिनांक __________ पासून __________ पर्यंतच्या विपश्यना प्रशिक्षणांतर्गत एकूण ________ इतक्या प्रशिक्षणार्थींची नोंद झालेली आहे. त्याकरीता प्रती प्रशिक्षणार्थी प्रती दिवस रु.200/- प्रमाणे ________ (अक्षरी रुपये__________________ __________________) इतका निधी धनादेशाव्दारे __________________ __________________ या नावाने पाठविण्यात यावा.

स्वाक्षरी
विपश्यना संस्थेचे पदाधिकारी
पद ____________
मो.नं. ____________

परिशिष्ट -ब

प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की, श्री / श्रीमती ________________________
________________ पद ________________ यांनी
दिनांक ____________ पासून ____________ पर्यंत विपश्यना प्रशिक्षण केंद्रामध्ये
प्रशिक्षण पूर्ण केल्याबद्दल प्रमाणपत्र देण्यात येत आहे.

ठिकाण

दिनांक / /

स्वाक्षरी

आयोजक ____________

विपश्यना प्रशिक्षण समिती

____

परिशिष्ट -क

पावती

मी ________________________________ पद ________________________

पत्ता ____ मो.नं. ____________

लिहून देतो की मला विपश्यना शीबिर व मित्र उपक्रम प्रशिक्षणाअंतर्गत एकूण रुपये __________ एवढे प्राप्त झाले आहेत. अशी पावती लिहून ~~देतो~~ देत आहे.

स्वाक्षरी

पूर्ण नाव ______________________

पद ______________________

संस्था ______________________

पत्ता ______________________

सन 2014-15 यावर्षी प्रशिक्षण द्यावयाच्या शिक्षकांची जिल्हा व केंद्रनिहाय संख्या खालीलप्रमाणे आहे:

क्र.	जिल्हा	केंद्रसंख्या	केंद्रसंख्या x 3= एकूण प्रशिक्षणार्थी	विपश्यना केंद्र व पत्ता
1	नंदुरबार	114	342	धम्मसरोवर,धुळे खानदेश विपश्यना केंद्र, देदरगाव वॉटर प्युरीफिकेशन सेंटर,पोस्ट तिखी, जिल्हा धुळे, 424002 दुरध्वनी क्र.(02562) 203482, 699-573 भ्रमणध्वनी 92254-61021
2	धुळे	108	324	धम्मसरोवर, धुळे खानदेश विपश्यना केंद्र, देदरगाव वॉटर प्युरीफिकेशन सेंटर,पोस्ट तिखी, जिल्हा धुळे, 424002 दुरध्वनी क्र.(02562) 203482, 699-573 भ्रमणध्वनी 92254-61021
3	जळगाव	184	552	धम्म अंकुला,अकोला विपश्यना साधना केंद्र, खपरकेहडा फाटा,तेलहारा-444108 जिल्हा अकोला Email:dhammavasudha@gmail.com भ्रमणध्वनी 95798-67890, 98812-04125 94221-81970
4	बुलढाणा	142	426	धम्मअकुला,अकोला विपश्यना साधना केंद्र, खपरकेहडा फाटा,तेलहारा-444108 जिल्हा अकोला Email:dhammavasudha@gmail.com भ्रमणध्वनी 95798-67890, 98812-04125 94221-81970
5	अकोला	97	291	धम्मअकुला,अकोला विपश्यना साधना केंद्र, खपरकेहडा फाटा,तेलहारा-444108 जिल्हा अकोला Email:dhammavasudha@gmail.com भ्रमणध्वनी 95798-67890, 98812-04125 94221-81970
6	वाशिम	78	234	धम्म अमरावती,लुंबिनी मोगरा विपश्यना केंद्र, विपश्यना समिती, लुंबिनी मोगरा पोस्ट भनखेडा, तालुका- जिल्हा अमरावती दुरध्वनी क्र.(0721) 266-2179 भ्रमणध्वनी 7798906169,8007676033,9890677908
7	अमरावती	175	525	धम्म अमरावती,लुंबिनी मोगरा विपश्यना केंद्र, विपश्यना समिती, लुंबिनी मोगरा पोस्ट भनखेडा, तालुका- जिल्हा अमरावती दुरध्वनी क्र.(0721) 266-2179 भ्रमणध्वनी 7798906169,8007676033,9890677908
8	वर्धा	88	264	धम्म वसुधा,हीवरा(वर्धा) विपश्यना केंद्र, हीवरा, पोस्ट झाडशी,तालुका- सेलू जिल्हा वर्धा Email:dhammavasudha@gmail.com

				भ्रमणध्वनी 93267– 32547 9890309738
9	नागपूर	199	596	धम्म नागा, नागपूर नागपूर विपश्यना केंद्र, माहुरझरी व्हिलेज, नागपूर-कमलेश्वर रोड Email:info@naga.dhamma.org दुरध्वनी क्र.(0712)245-8686, 2420261,2512945 भ्रमणध्वनी 94228-23886
10	भंडारा	80	240	विपश्यना अनुसंधान चॅरिटेबल ट्रस्ट, राहूल कॉलनी, सहकार नगर भंडारा सीटी (एमएस) भ्रमणध्वनी 09423673572, 9421711409
11	गोंदिया	101	303	धम्म कानन,बालघाट (मध्य प्रदेश) विपश्यना केंद्र, वानगंगा तट,रेनगाटोला पोस्ट गारा, बालघाट Email:dineshmeshram@hotmail.com दुरध्वनी क्र.(07632)248145 भ्रमणध्वनी 97531-44641, 94254-47996,94243-36241 094251%40015
12	गडचिरोली	132	450	धम्म सुगाती, सुगतनगर भ्रमणध्वनी 94221-29229, 9373104305,7588749108, 9422129892
13	चंद्रपूर	150	396	धम्म अजया,चंद्रपूर विपश्यना साधना केंद्र, अजयपूर, पोस्ट-चिचपाली, मुल रोड, चंद्रपूर भ्रमणध्वनी 9421721006, 8007151050 Email:dhammaajaya@gmail.com
14	नांदेड	233	699	धम्म निनजा, निझामाबाद(आंध्र प्रदेश)(नियोजित) VIMC, इंदुर, पोछारम (पोस्ट) सेडपाली मंडळ, 503186, तालुका:निझामाबाद Email:info@nijjhana.dhamma.org दुरध्वनी क्र.(08467)316-663 भ्रमणध्वनी 099085-96336, 08462273433
15	हिंगोली	85	255	धम्म अमरावती,लुंबिनी मोगरा विपश्यना केंद्र, विपश्यना समिती, लुंबिनी मोगरा पोस्ट भनखेडा, तालुका- जिल्हा अमरावती दुरध्वनी क्र.(0721) 266-2179 भ्रमणध्वनी 7798906169,8007676033,9890677908
16	परभणी	114	342	धम्म निनजा, निझामाबाद(आंध्र प्रदेश)(नियोजित) VIMC, इंदुर, पोछारम (पोस्ट) सेडपाली मंडळ, 503186, तालुका:निझामाबाद Email:info@nijjhana.dhamma.org दुरध्वनी क्र.(08467)316-663 भ्रमणध्वनी 099085-96336, 08462273433
17	जालना	142	426	धम्म अजंठा,औरंगाबाद (नियोजित)
18	औरंगाबाद	210	630	धम्म अजंठा, औरंगाबाद (नियोजित)

19	नाशिक	313	939	धम्म नासिका, नाशिक नाशिक विपश्यना केंद्र, एनएमसी वॉटर प्युरीफिकेशन केंद्रासमोर, शिवाजी नगर, सातपूर (पोस्ट : YCMOU) नाशिक-422222 Email:info@nasika.dhamma.org दुरध्वनी क्र.(0253) 6516-242, 3203-677, 2020533
20	ठाणे	369	1107	धम्म सरिता, खडवली (ठाणे) जीवन संध्या मांगल्य संस्थान, मातोश्री वृध्दाश्रम, सोरगाव, पोस्ट पाडघा, तालुका भिवंडी, जिल्हा ठाणे-421101 Email:registration dhamma.sarita@gmail.com भ्रमणध्वनी 91 779-83-24659, 779-8325086
21	मुंबई उपनगर	39	117	धम्म गिरी, इगतपूरी विपश्यना इंटरनॅशनल ॲकडमी, जिल्हा नाशिक, इगतपूरी -422403 Email:info@giri.dhamma.org www.dhamma.org/schvia.shtml दुरध्वनी क्र.(02553)244-076, 244-086, 243-712,243-238
22	मुंबई	146	438	धम्म वाहिनी, टिटवाळा, मुबई परिसर विपश्यना केंद्र, रुंदे व्हिलेज,टिटवाळा, (कल्याण जवळ) तालुका ठाणे Website: www.vahini.dhamma.org vahini.dhamma@gmail.com भ्रमणध्वनी 97730-69978
23	रायगड	228	684	धम्म विपूला बेलापूर (न्यू मुंबई) प्लॉट नं. 91 अे, सेक्टर 26, पार्सिक हिल, सीबीडी बेलापूर (पार्सिक हिल, जवळचे रेल्वे स्टेशन-सीवुडस ऑन हार्बर लाईन) नवी मुंबई 400 614 दुरध्वनी क्र. (022) 2752-2277 Email:dhammavipula@gmail.com
24	पूणे	375	1125	धम्मानंद, पूणे पूना विपश्यना केंद्र, मार्कल व्हिलेज जवळ, आळंदीपासून 8 कि.मी Email:info@ananda.dhamma.org दुरध्वनी क्र.(020) 2446-8903, 2446-4243
25	अहमदनगर	290	870	धम्म गिरी, इगतपूरी विपश्यना इंटरनॅशनल ऍकॅडमी, जिल्हा नाशिक, इगतपूरी -422403 Email:info@giri.dhamma.org www.dhamma.org/schvia.shtml दुरध्वनी क्र.(02553)244-076, 244-086, 243-712,243-238
26	बीड	203	609	धम्म गिरी, इगतपूरी विपश्यना इंटरनॅशनल ऍकॅडमी, जिल्हा नाशिक, इगतपूरी -422403 Email:info@giri.dhamma.org/www.dhamma.org/schvia.shtml

				दुरध्वनी क्र.(02553)244-076, 244-086, 243-712,243-238
27	लातूर	163	489	धम्म आवास, लातूर लातूर विपश्यना समिती, वसंत विहार कॉलनी, आरटीओ जवळ, बाभूळगाव रोड, लातूर-413531 Email:lvslatur@gmail.com भ्रमणध्वनी -94210-87012,99702-77701, 9423347023, 94224-25911,92702-16216
28	उस्मानाबाद	115	345	धम्म गिरी, इगतपूरी विपश्यना इंटरनॅशनल ऍकॅडमी, जिल्हा नाशिक, इगतपूरी -422403 Email:info@giri.dhamma.org www.dhamma.org/schvia.shtml दुरध्वनी क्र.(02553)244-076, 244-086, 243-712,243-238
29	सोलापूर	280	840	धम्मानंद, पूणे पूना विपश्यना केंद्र, मार्कल व्हिलेज जवळ, आळंदीपासून 8 कि.मी Email:info@ananda.dhamma.org दुरध्वनी क्र.(020) 2446-8903, 2446-4243
30	सातारा	232	696	धम्मानंद, पूणे पूना विपश्यना केंद्र, मार्कल व्हिलेज जवळ, आळंदीपासून 8 कि.मी Email:info@ananda.dhamma.org दुरध्वनी क्र.(020) 2446-8903, 2446-4243
31	रत्नागिरी	251	753	धम्म गिरी, इगतपूरी विपश्यना इंटरनॅशनल ऍकॅडमी, जिल्हा नाशिक, इगतपूरी -422403. Email:info@giri.dhamma.org www.dhamma.org/schvia.shtml दुरध्वनी क्र.(02553)244-076, 244-086, 243-712,243-238
32	सिंधुदुर्ग	144	432	धम्मा लया, कोल्हापूर डेक्कन विपश्यना रिसर्च सेंटर, रामलींग रोड, आलटे पार्क,आलटे,तालुकाः हातकंगाले जिल्हाः कोल्हापूर-416123 Email:info@alaya.dhamma.org दुरध्वनी क्र.(0230)248-7167, 248-7383 (0231)2530999, भ्रमणध्वनी 97674-13232
33	कोल्हापूर	217	651	धम्मा लया, कोल्हापूर डेक्कन विपश्यना रिसर्च सेंटर, रामलींग रोड, आलटे पार्क,आलटे,तालुकाः हातकंगाले जिल्हाः कोल्हापूर-416123 Email:info@alaya.dhamma.org दुरध्वनी क्र.(0230)248-7167, 248-7383 (0231)2530999, भ्रमणध्वनी 97674-13232
34	सांगली	165	495	धम्मा लया, कोल्हापूर डेक्कन विपश्यना रिसर्च सेंटर, रामलींग रोड, आलटे पार्क,आलटे,तालुकाः हातकंगाले जिल्हाः कोल्हापूर-

				416123 Email:info@alaya.dhamma.org दुरध्वनी क्र.(0230)248-7167, 248-7383 (0231)2530999. भ्रमणध्वनी 97674-13232
35	यवतमाळ	208	624	धम्मभूमी. कोटंबा यवतमाळ विपश्यना परचर समिती, कोटंबा, तालुका बाबुलगाव. जिल्हा यवतमाळ 445001 भ्रमणध्वनी 9822896453, 8888692465, 94042269841, 9970942584,94217-75246,98904-29314